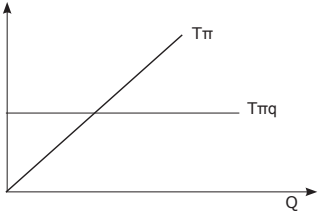
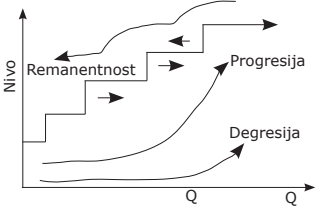
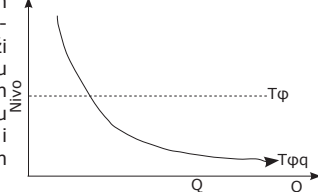
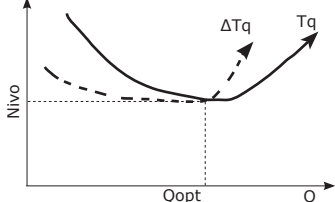
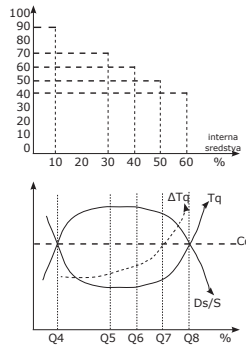
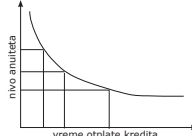
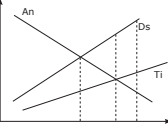

	<p>1. Trošenje fiksnih sredstava (a. Pojavni oblici trošenja fix.sred., b. Uslovljenost trošenja fix.sred.)</p> <p>2. Dinamika troškova</p> <p>3. Proporcionalni troškovi</p> <p>4. Relativno fiksni troškovi</p> <p>5. Fiksni troškovi</p> <p>6. Dinamika ukupnih troškova</p> <p>7. Marginalni (granični) troškovi</p> <p>8. Angažovana sredstva</p> <p>9. Angaž. Sredstva novčane faze (Strukt. i dina. angaž. sred. novčane faze)</p> <p>10. Determ. Finansijske stabilnosti (likvidnost i solventnost)</p> <p>11. Merenje finansijske stabilnosti</p> <p>12. Reprodukovanje angaž. Sredst.</p> <p>13. Koeficijenti reprodukovanja</p> <p>14. Vreme reprodukovanja</p> <p>15. Struktura finansijskih izvora</p> <p>16. Interno finansiranje (1.Osnivačkih ulaga.; 2.Reinvestiranje do- biti; 3.Reinvestiranje akcionarskog kapit.)</p> <p>17. Kriterijumi korišćenja eksternih finansijskih sredstava (1.Optimiziranje odnosa između internih i eksternih finansijskih izvora; 2.Dok.osnova</p>			<p>1. Trošenje fiksnih sredstava</p> <p>2. Dinamika troškova</p> <p>3. Proporcionalni troškovi</p> <p>4. Relativno fiksni troškovi</p> <p>5. Fiksni troškovi</p> <p>6. Dinamika ukupnih troškova</p> <p>7. Marginalni (granični) troškovi</p> <p>8. Angažovana sredstva</p> <p>9. Angaž. Sredstva novčane faze</p> <p>10. Determ. Finansijske stabilnosti</p> <p>11. Merenje finansijske stabilnosti</p> <p>12. Reprodukovanje angaž. Sredst.</p> <p>13. Koeficijenti reprodukovanja</p> <p>14. Vreme reprodukovanja</p> <p>15. Struktura finansijskih izvora</p> <p>16. Interno finansiranje</p> <p>17. Krit. korišćenja ekster. finans. sredstava</p> <p>18. Optimiziranje obima prometa</p> <p>19. Optimiziranje kvaliteta</p> <p>20. Utvrđivanje donje granice prihoda i dobiti</p> <p>21. Produktivnost</p> <p>22. Ekonomičnost</p> <p>23. Profitabilnost</p> <p>24. Ekonometar</p> <p>25. Delsa</p> <p>26. Poslovne informacije biznisa</p> <p>27. Cena</p> <p>28. Prosečna društvena cena (Vq)</p> <p>29. Tržišne cene (ΔCtq)</p> <p>30. Državni uticaj na cene (ΔCdq)</p> <p>31. Uticaj konkretne firme na cenu (Δcq)</p> <p>32. Potencijali</p>		
	<p>angažovanja eksternih finansijskih izvora; 3.Granice korišćenja kreditnih aranžma; 4.Obezbeđenje sredstava zajedničkim ula- ganjima; 5.Oblici eksternih fin. izvora)</p> <p>18. Optimiziranje obima prometa (1.Optimiz. obima prometa na kratak rok; 2.Optimiz. obima prometa na dugi rok)</p> <p>19. Optimiziranje kvaliteta</p> <p>20. Utvrđivanje donje granice prihoda i dobiti</p> <p>21. Produktivnost</p> <p>22. Ekonomičnost</p> <p>23. Profitabilnost</p> <p>24. Ekonometar</p> <p>25. Delsa</p> <p>26. Poslovne informacije biznisa</p> <p>27. Cena</p> <p>28. Prosečna društvena cena (Vq)</p> <p>29. Tržišne cene (ΔCtq)</p> <p>30. Državni uticaj na cene (ΔCdq) (1.Ingerencije u politiku cena; 2.Uticaja na stepen stabilnosti makroekonomskog sistema na cene)</p> <p>31. Uticaj konkretne firme na cenu (Δcq)</p> <p>32. Potencijali</p>			<p>1. Trošenje fiksnih sredstava</p> <p>2. Dinamika troškova</p> <p>3. Proporcionalni troškovi</p> <p>4. Relativno fiksni troškovi</p> <p>5. Fiksni troškovi</p> <p>6. Dinamika ukupnih troškova</p> <p>7. Marginalni (granični) troškovi</p> <p>8. Angažovana sredstva</p> <p>9. Angaž. Sredstva novčane faze</p> <p>10. Determ. Finansijske stabilnosti</p> <p>11. Merenje finansijske stabilnosti</p> <p>12. Reprodukovanje angaž. Sredst.</p> <p>13. Koeficijenti reprodukovanja</p> <p>14. Vreme reprodukovanja</p> <p>15. Struktura finansijskih izvora</p> <p>16. Interno finansiranje</p> <p>17. Krit. korišćenja ekster. finans. sredstava</p> <p>18. Optimiziranje obima prometa</p> <p>19. Optimiziranje kvaliteta</p> <p>20. Utvrđivanje donje granice prihoda i dobiti</p> <p>21. Produktivnost</p> <p>22. Ekonomičnost</p> <p>23. Profitabilnost</p> <p>24. Ekonometar</p> <p>25. Delsa</p> <p>26. Poslovne informacije biznisa</p> <p>27. Cena</p> <p>28. Prosečna društvena cena (Vq)</p> <p>29. Tržišne cene (ΔCtq)</p> <p>30. Državni uticaj na cene (ΔCdq)</p> <p>31. Uticaj konkretne firme na cenu (Δcq)</p> <p>32. Potencijali</p>		
	<p>1. Trošenje fiksnih sredstava</p> <p>2. Dinamika troškova</p> <p>3. Proporcionalni troškovi</p> <p>4. Relativno fiksni troškovi</p> <p>5. Fiksni troškovi</p> <p>6. Dinamika ukupnih troškova</p> <p>7. Marginalni (granični) troškovi</p> <p>8. Angažovana sredstva</p> <p>9. Angaž. Sredstva novčane faze</p> <p>10. Determ. Finansijske stabilnosti</p> <p>11. Merenje finansijske stabilnosti</p> <p>12. Reprodukovanje angaž. Sredst.</p> <p>13. Koeficijenti reprodukovanja</p> <p>14. Vreme reprodukovanja</p> <p>15. Struktura finansijskih izvora</p> <p>16. Interno finansiranje</p> <p>17. Krit. korišćenja ekster. finans. sredstava</p> <p>18. Optimiziranje obima prometa</p> <p>19. Optimiziranje kvaliteta</p> <p>20. Utvrđivanje donje granice prihoda i dobiti</p> <p>21. Produktivnost</p> <p>22. Ekonomičnost</p> <p>23. Profitabilnost</p> <p>24. Ekonometar</p> <p>25. Delsa</p> <p>26. Poslovne informacije biznisa</p> <p>27. Cena</p> <p>28. Prosečna društvena cena (Vq)</p> <p>29. Tržišne cene (ΔCtq)</p> <p>30. Državni uticaj na cene (ΔCdq)</p> <p>31. Uticaj konkretne firme na cenu (Δcq)</p> <p>32. Potencijali</p>					

<p>1. TROŠENJE FIKSNIH SREDSTAVA I) Pojavni oblici trošenja fix.sred. Utrošci fix.sred. su njihova pretpostavljena trošenja u procesu reprodukcije. Time se prenosi odgovarajući deo uloženi fix.sred. na proizvode i usluge (ne amortizuje se vrednost zemljišta). Fix.sred. postepeno u više reprodukcionijskih ciklusa prenose svoju vrednost na proizvode i usluge (za razliku od materijala). Trošenje se ispoljava kao: a) Fizičko trošenje - zavisi od intenziteta i režima rada, održavanja i korišćenja u procesu reprodukcije. Reagibilnost je međuzavisnost stepena korišćenja i trošenja fix.sred., determinisana je njihovim tehničkim i radnim karakteristikama. b) Starenje - fix.sred. se troše i kada se nekoriste zbog starenja, oksidacije i promene strukture od kojih su izrađena fix.sred. c) Tehnički udes - je trošenje fix.sred. pri njihovom lomu, kvaru i habanju. d) Ekonomsko zastarevanje - proizilazi iz tehnološkog progressa i pojave efikasnijih tehnologija. $Ti = \sum_{i=1, n} [Si(i) \cdot Tis(i)]$, $Tis = 1/Hsi$</p>	1.		<p>približno srazmerna promeni tog obima. Z b o g toga, nivoa prop. troškova po jedinici fizičkog obima ostaje nepromenjen.</p> <p>4. RELATIVNO FIKSNI TROŠKOVI Ovi troškovi su zonski troškovi. Obuhvataju troškove kancelarijskog i proizvodnog menadžmenta. Ne menjaju se u granicama iste zone obima poslovanja. Prelaskom u više zone obima oni se uvećavaju a u nižim zonama dinamika je različita od one u višim zonama. Postoje tri zakonitosti njihove dinamike: 1) Degresija je njihov usporeniji rast u odnosu na povećanje obima poslovanja. Tada je koef. reagibilnosti <1. Srazmerno tom odstupanju od 1 se smanjuju i relativno fiksni troškovi po jedinici fizičkog obima proizvodnje. Degresija je prisutna do određene granice, kada postepeno prelazi u progresiju.</p>	3. 4.
<p>Ti - troš.fix.sred.(amortizacija), Si - fix.sred., Hsi - procenjen vek troš.fix.sred., Tis - koeficijent amort.fix.sred.</p> <p>II) Uslovljenost trošenja fix.sred. Obim utroška fix.sred. po jedinici prihoda formira se pod uticajem objektivnih i subjektivnih faktora. Zavisno od toga dele se na: a) Objektivno potrebni - utrošci fix.sred. po jedinici prihoda određeni su njihovim tehničkim karakteristikama. b) Nepotrebni - utrošci fix.sred. nastaju pod uticajem subjektivnih slabosti procesa rada, pre svega u operativnom menadžmentu.</p> <p>2. DINAMIKA TROŠKOVA Sa promenom obima poslovanja menjaju se i troškovi. Međuzavisnost dinamike troškova i obima poslovanja izražava se koeficijentom reagibilnosti, koji se dobija deljenjem koef. dinamike troškova i koef. dinamike obima poslovanja, tj: $\sum_{i=1, n} [Ktri = \sum_{i=1, n} [Kti / Kqi]$ Ktri - koef. reagibilnosti po jedinici vrsta troš. Kti - koef. dinamike po jedinici vrsta troš. Kqi - koef. promene fizičkog obima prometa.</p>	2.		<p>2) Progresija nastaje pri ubrzanom rastu u odnosu na povećanje obima poslovanja. Koef. reagibilnosti je >1. Srazmerno ovom koeficijentu povećavaju se i relativno fiksni troškovi. po jedinici fizičkog obima prometa. To je zakon opadajućeg prinosa, i on je prisutan pri odstupanju od optimalnog obima poslovanja. 3) Remanentnost relativno fiksni troškovi nastaju pri smanjenju obima poslovanja. Posledica ove pojave je smanjenje relativno fix. troškova u odnosu na smanjenje obima poslovanja. To negativno utiče na porast rel. fix. troš. po jedinici prometa. Ovo je posledica težnje da se zadrži ranije uspostavljeni nivo operativnih troškova.</p> <p>Ove zakonitosti prog. i degres. služe za odabiranje optimalnog obima posl. Tako se utiče na smanjenje troš. i poboljšanje rezult. biznisa.</p>	4.
<p>Zavisno od veličine navedenih koeficijenata reagibilnosti, troškovi se dele na (1) varijabilne i (2) fiksne. Otuda su ukupni troškovi jednaki: $T = [Tv + T\Phi]$ T - ukupni troškovi, Tv - varijabilni troškovi TΦ - fiksni troškovi.</p> <p>Varijabilni troš. se menjaju zavisno od promene obima poslovanja Tako se oni dele na: (1) proporcionalne i (2) relativno fiksne. $Tv = T\pi + T\phi$ Tπ - proporcionalni troš., Tφ - relativno fix.trš.</p> <p>3. PROPORCIONALNI TROŠKOVI Proporcionalni troškovi se u masi menjaju srazmerno promeni obima poslovanja. Ali po jedinici fizičkog obima prometa ostaju ne promenjeni. U ovu grupu troškova svrstavaju se troškovi materijala za izradu; troškovi pomoćnog materijala, tehnološke i pogonske energije; troškovi radne snage radnika; troškovi amortizacije i slično. Koeficijent reagibilnosti proporcionalnih troškova su približno srazmerni promeni obima poslovanja. Zbog toga je dinamika ovih troš.</p>	2. 3.		<p>5. FIKSNI TROŠKOVI Fiksni troškovi se ne menjaju pri promeni obima poslovanja. Tu spadaju troškovi pripreme proizvodnje, amortizacija utvrđena na bazi godišnjih amortizacionih stopa, deo troškova upravljanja i menadžmenta. Njihov nivo po jedinici proizvoda obrnuto je srazmeran obimu poslovanja. Najniži troškovi su pri punom korišćenju kapaciteta i minimalnim zalihama.</p> <p>6. DINAMIKA UKUPNIH TROŠKOVA Zakonitosti dinamike varijabilnih i fiksnih troškova utiču i na dinamiku ukupnih troškova. Proporcionalni troškovi se ne menjaju po jedinici proizvoda tako da ne utiču na promenu ukupnih troškova po jedinici prihoda. Ta promena uslovljena je promenama relativno fiksnih i fiksnih troškova po jedinici fizičkog obima prometa.</p>	5. 6.

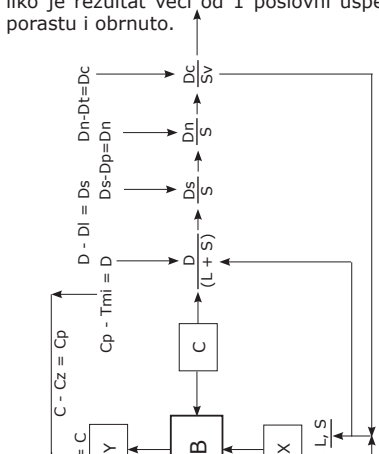
<p>Pri porastu obima poslovanja, degresija relativno fiksnih i fiksnih troškova po jedinici, utiče pozitivno na smanjenje ukupnih troškova po jedinici prihoda, sve do gornje granice obima poslovanja, koji se smatra optimalnim.</p> <p>Dalje proširenje je praćeno progresijom relativno fiksnih troškova. Ukoliko su negativni efekti progresije relativno fiksnih troš. veći od pozitivnih efekata daljeg smanjenja fiksnih troškova, dolazi do porasta ukupnih troškova po jedinici fizičkog obima prometa.</p> <p>Smanjenje obima poslovanja dovodi do porasta ukupnih troškova po jedinici obima prihoda, zbog remanentnosti relativno fiksnih troškova, i rasta fiksnih troškova po jedinici prihoda.</p> <p>7. MARGINALNI (GRANIČNI) TROŠKOVI Proizilaze iz dinamike obima poslovanja i dinamike obima troškova. Mogu se posmatrati kao 1) ukupni gr. troškovi, 2) gr. troškovi po jedinici obima prihoda.</p> <p>1) Ukupni marginalni troškovi su razlika prirasta, troškova uslovljena promenom obima poslovanja. Njihova dinamika je različita od dinamike promene prihoda i ukupnih troškova,</p>	<p>6. 7.</p>		<p>produkcije ona se svrstava u pet faza: 1) angažovana sred. novčane faze (Sh1) 2) angaž. sred. početne robne faze (Sh2) 3) angaž. sred. tehnološke faze (Sh3) 4) angaž. sred. završne robne faze (Sh4) 5) angaž. sred. prometne faze (Sh5) S=[Sh1 + Sh2 + Sh3 + Sh4 + Sh5] - angažovana sred. u procesu reprodukcije.</p> <p>9. ANGAŽ. SREDSTVA NOVČANE FAZE 1) Struktura i dinamika angaž. sred. novčane faze. Novčana faza obuhvata raspoloživa likvidna sredstva u obliku: gotovine, stanja sred. na računima kod banaka... Za njih je karakteristično da mogu služiti: kao instrumenti plaćanja dospelih tekućih finansijskih obaveza, za investiranje...</p> <p>Nivo angaž. sred. zavisi od ritma i obima: a) Priliv sred. vrši se: naplatom potraživanja od poslovnih partnera, pribavljanjem novčanih sred. po osnovu kredita...</p> <p>b) Odliv sred. novčane faze vrši se: 1) Plaćanjem dospelih finansijskih obaveza tekuće reprodukcije (obaveza prema dobavljačima i dr. poslovnim partnerima, za-</p>	<p>8. 9.</p>
<p>zbog zakonitosti dinamike fiksnih i relativno fiksnih troškova. Na ta odstupanja neutiču proporcionalni troškovi (menjaju se srazmerno promeni obima poslovanja).</p> <p>$\sum_{i=1,n} \Delta T_i = \sum_{i=1,n} [\Delta T_n(i) - T_{n-1}(i)]$ ΔT_i - marginalni ukupni troš. po jed. prihoda T_n - troš. tekućeg perioda T_{n-1} - troš. prethodnog perioda</p> <p>2) Marginalni troškovi po jedinici proizvoda su razlika prirasta troškova po jedinici proizvoda, uslovljena povećanjem obima proizvodnje.</p> <p>$\sum_{i=1,n} K \Delta T_{qi} = \sum_{i=1,n} [(K \Delta T_i / K \Delta q_i) - 1]$ $K \Delta T_{qi}$ - koef. dinamike marg. troš. po jedinici prihoda, $K \Delta T_i$ - koef. dinamike marginalnih troš., $K \Delta q_i$ - koef. dinam. ostvarenog prih.</p> 	<p>7.</p>		<p>rade zaposlenih...)</p> <p>2) Investiranjem u sopstveni biznis -vrši se u skladu s potrebama uspešnog funkcionisanja organizacionog sis. konkretnog biznisa.</p> <p>3) Plasmanom finansijskih sred. u dr. biznise vrši se u skladu kriterijuma izbora optimalnih varijanti ulaganja (zajednička ulaganja, kupovina akcija i obveznica...)</p> <p>Ukupna raspoloživa sred. novčane faze usmeravaju se za potrebe tekuće reprodukcije i interno investiranje u konkretnom biznisu kao i za plasman u dr. eksterne biznise.</p> <p>10. DETERM. FINANSIJSKE STABILNOSTI Pod finansijskom stabilnošću podrazumeva se sposobnost konkretne firme da blagovremeno izmiruje dospele finansijske obaveze:</p> <p>1) Dospele kratkoročne obaveze (potraživanje prema poslovnim partnerima, uplata poreza i doprinosa, isplata zarada). Likvidnost je sposobnost izmirenja dospelih kratkoročnih obaveza firme.</p> <p>2) Dospeli anuiteti obuhvataju kredite i odgovarajuće iznose kamate na kredite. Solventnost firme je sposobnost isplate dospelih anuiteta.</p>	<p>9. 10.</p>
<p>ΔT_q - marginalni, T_q - ukupni troškovi. Iz šeme se vidi da se do određene granice ΔT_q i T_q smanjuju zbog degresije relativno fiksnih troškova, i zakonite tendencije smanjenja fiksnih troškova po jedinici proizvoda pri proširenju obima poslovanja. Tamo gde $T_q = \Delta T_q$ ostvareni su minimalni troškovi i maksimalna dobit. To je optimalni obim poslovanja.</p> <p>Tamo gde je $Q > Q_{opt}$ dolazi do suprotnih tendencija, povećanja troškova i to zbog transformacije degresivnih u progresivne relativno fiksne troškove.</p> <p>8. ANGAŽOVANA SREDSTVA Ulaganje angažovanih sredstava u proces rada je osnovni preduslov za obavljanje i obnavljanje procesa proizvodnje. Angažovana sred. zadovoljavaju kontinuirane potrebe reprodukcioni potreba biznisa. Ona utiču na rezultate biznisa po osnovu:</p> <p>1) njihovog nivoa po jedinici rezultata; 2) brzine obrta u određenom periodu.</p> <p>Bolji rezultati se ostvaruju sa ubrzanijim obrtom angažovanih sred. i obrnuto.</p> <p>Zavisno od karakteristike pojedinih delova angažovanih sred. i njihove uloge u ciklusu re-</p>	<p>7. 8.</p>		<p>Finan. stabilnost tekuće reprodukcije biznisa proizilazi iz odnosa između raspoloživih likvidnih sred. i dospelih finan. obaveza. Finan. stab. se postiže u određenoj tampon zoni prilagođenosti likvidnih novčanih sred. dospelim finan. obavezama.</p> <p>Finan. nestabilnost biznisa javlja se usled:</p> <p>a) nedostataka potrebnih likvidnih finan. sred. što onemogućuje blagovremeno izmirenje dospelih finan. obaveza. To uslovljava poremećaje u reprodukciji koje se ispoljava kroz otežane mogućnosti isplate zarada, dividendi...</p> <p>b) prekomerno angažovanje likvid. finan. sred. umanjuje efikasnost njihovog korišćenja. To utiče na porast ulaganja po jedinici prometa, što uslovljava i ekonomsku nestabilnost.</p> <p>11. MERENJE FINANSIJSKE STABILNOSTI Finan. stabilnost se meri odnosom između raspoloživih likvidnih sred. i dospelih finan. obaveza. Ona može biti:</p> <p>1) Finansijska likvidnost može biti</p> <p>a) raspoloživa finan. likvidnost je sposobnost da se odmah isplate dospele finan. obaveze.</p> <p>raspolož. likv. = (gotovina + vred. papiri) / tekuće finansijske obaveze</p>	<p>10. 11.</p>

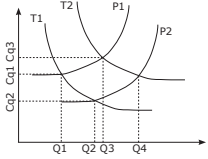
	<p>Ako je koef. ≥ 1 ili > 1 firma je u mogućnosti da domaću isplati dospelu kratkoročnu obavezu. Poboľšava se ugled firme, omogućava balgovremena nabavka potrebnih mat. i sred. namenjenih proširenju obima poslovanja.</p> <p>Koeficijent $0 < x < 1$ omogućuje delimično izmiranje dospelih finan. obaveza. Tada se preduzimaju mere za poboljšanje likvidnosti.</p> <p>b) tekuća likvidnost se sposobnost da se u određenom kratkom periodu plate tekuće finan. obaveze.</p> <p>tekuća likv. = (gotovina + vr. papiri + kupci) / tekuće finansijske obaveze</p> <p>Ako je koef. tekuće lik. > 1 ne znači uvek da firma uspeva da izmiri tekuće finan. obaveze. Ona to uspeva tek onda kada prispele uplate od poslovnih partnera obezbede dovoljno likvidnih sredstava.</p> <p>c) Očekivana likvidnost se pokazatelj mogućnosti isplate dospelih finan. obaveza u narednom periodu.</p> <p>očekivana likv. = uložena obr. sredstva / tek. fin. obaveza</p> <p>uložena obrtna sredstva obuhvataju: gotovinu, vrednostne papire, potraživanja od kupaca, zalihe i kratkoročna finansijska ulaganja.</p>	11.		<p>Koeficijent > 1 znači da se srazmerno ostvaruje veći br. obrtaja obr. sred. i reprod. ciklusa (pozitivan uticaj na rezultate biznisa).</p> <p>Obrnute tendencije ostvaruju se pri smanjenju ovog koef. što negativno utiče na rezultate poslovanja.</p> <p>2) Fiksni sredstava $Rsi = Ti / Si$</p> <p>Rsi - koef. reprodukcije fiksnih sredstava, Si - angaž. fiks. sred. Ti - amortizacija.</p> <p>Ovaj je koef. uvek < 1 iz razloga što se angažovana fiksna sredstva reprodukuju u više reprodukcijih ciklusa. Preko navedenih koef. reprod. kontroliše se uspešnost i efikasnost korišćenja angažovanih sredstava u procesu reprodukcije (obrtnih, fiksnih i pojedinih oblika angažovanih sredstava po fazama procesa reprodukcije)</p> <p>3) Koef. reprodukcije angažovanih sred. po fazama i oblicima: $Rshi = Shpi / Shi$</p> <p>Rshi - koef. obrta angaž. sred. po fazama i oblicima, Shpi - zbrovi priliva sred. u pojedine faze i oblike angažovanja, Shi - prosečni iznosi angaž. sred. po fazama i oblicima.</p> <p>Koeficijent obrta sred. iz navedenog modela pokazuju koliko se puta u toku posmatranog</p>	13.
	<p>d) Projektovana likvidnost proizilazi iz procene dinamike likvidnih sred. i dospelih finan. obaveza.</p> <p>$sum(i=1,n)S(f) = sum(i=1,n)[(Sh1/Sob) \times (Ksh1/Ksob)]$</p> <p>S(f) - koef. projektovane finansijske stabilnosti narednog perioda, Sh1 - raspoloživa novčana sredstva u početnom periodu, Sob - dospelu finansijske obaveze u početnom periodu, Ksh1 - koef. promene raspoloživih likvidnih novčanih sredstava, Ksob - koef. projektovane promene dospelih finan. obaveza</p> <p>Obezbeđivanje zadovoljavajuće finan. stabilnosti biznisa zahteva da se tom cilju uzajamno prilagođavaju projektovane dinamike priliva finan. sred. i dospelih finan. obaveza</p> <p>2) Pouzdanost otplate duga prema poslovnim partnerima meri se odnosom ukupnog kapitala vlasnika biznisa i njegovog ukupnog duga.</p> <p>pouz. otplate duga = kapital vlasnika biznisa / ukupni dug biznisa</p> <p>Navedenim pokazateljom meri se pouzdanost firme dužnika da izmiri sve svoje dugove prema drugim licima.</p>	11.		<p>perioda obrnu prosečno angažovana sred. u pojedinim fazama i oblicima angažovanja. Preko tih pokazatelja i informacija moguće je identifikovati pozitivne i negativne tendencije korišćenja angaž. sred. To je osnova za preduzimanje odgovarajućih mera kojima se eliminišu negativne, a kojima se pospešuju pozitivne tendencije uticaja na poslovne rezultate.</p> <p>14. VREME REPRODUKOVANJA</p> <p>Period u kome se reprodukuju ta sredstva. Pri ostalim nepromenjenim uslovima, obrnuto srazmerno dužini vremena korišćenja prosečno angažovanih sredstava formiraju se pokazatelji uspešnosti njihovog korišćenja i rezultata poslovanja.</p> <p>Potrebe prakse zahtevaju sagledavanje vremena angažovanih:</p> <p>1) dužina perioda reprodukcije ukupnih sredstava $Hs = [H : Rs]$</p> <p>Hs - period [br. dana] u kome se reprodukuje prosečan iznos angažovanih ukupnih sredstava</p> <p>H - br. dana u posmatranom periodu (1 god.)</p> <p>Rs - koef. reprodukcije angažovanih sred.</p>	13. 14.
	<p>12. REPRODUKOVANJE ANGAŽ. SREDST. podrazumeva njihov kružni tok u procesu reprodukcije. To je preduslov kontinuiteta procesa reprod.</p> <p>Intenzitet reprod. se izražava njihovim:</p> <p>1) koeficijentima reprodukcije, tj. obrta</p> <p>2) dužinom vremena trajanja angažovanja</p> <p>13. KOEFICIJENTI REPRODUKOVANJA</p> <p>angažovanih sredstava su pokazatelj uspešnosti njihovog korišćenja u procesu reprodukcije. Oni se formiraju po uticajem brojnih subjektivnih faktora.</p> <p>Koeficijent reprodukcije je pokazatelj brzine obrta sred. u procesu reprod. tj. u određenom periodu Rs = Tc/S</p> <p>Rs - ukupan koef. reprod. angaž. sredstava, Tc - cena koštanja, S - angažovana sredstva</p> <p>Potrebe prakse zahtevaju praćenje ne samo globalnih, već i parcijalnih koef. reprod.</p> <p>Posebno se prate koef. reprodukcije:</p> <p>1) Obrtnih sredstava $Rsb = (Tc - Ti) / Sb$</p> <p>Rsb - koef. reprodukcije obrtnih sredstava, Sb - angažovana obrtna sredstva, Ti - troškovi amortizacije, Tc - cena koštanja.</p>	12. 13.		<p>2) Period reprodukcije obrtnih sred. (Hsb) $Hsb = [H : Rsb]$</p> <p>Rsb - koef. reprodukcije obrtnih sredstava</p> <p>To je pokazatelj dužine jednog prosečnog ciklusa reprodukcije. Vreme od momenta angažovanja novčanih sred. u procesu reprod. do momenta naplate potraživanja od poslovnih partnera.</p> <p>3) Period reprodukcije fiksnih sredstava (Hsi) $Hsi = [H : Rsi]$</p> <p>Rsi - koef. reprod. fiksnih sredstava</p> <p>Period reprodukcije fiksnih sredstava pokazuje prosečno vreme koje protekne od momenta prvih angažovanja novčanih investicija sredstava, do momenta naplate potraživanja od poslovnih partnera iz kojih se nadoknađuje i poslednja rata neotpisano delo fiksnih sred. Proteže se na period od više godina, u kome se reprodukuju fix.sred.</p> <p>4) Vreme prosečnog zadržavanja angaž. sred. u pojedinim fazama i oblicima ($Hshi$)</p> <p>$sum(i=1,n)(Hshi) = sum(i=1,n)(H : Rshi)$</p> <p>Rshi - koef. obrta sredstava u poj. fazama</p> <p>Hshi - periodi prosečnog zadržavanja ang. sr.</p>	14.

<p>15. STRUKTURA FINANSIJSKIH IZVORA Finansijskim izvorima biznisa određen je obim uloženi sredstava u proces reprodukcije. oni mogu biti:</p> <p>1. interni fin. izvori - raspoloživa sredstva vlasnika konkretnog biznisa. Knjigovodstveno se evidentiraju je kao pasivna/potražna konta na kojima je iskazano stanje imovine: inokosnog vlasnika, vlasnika zajednočkog iznosa, akcionara, države i zadržuara.</p> <p>2. eksterni finansijski izvori - sredstva drugih fizičkih i pravnih lica uložena u konkretan biznis. Knjigovodstveno se evidentiraju kao pasivna konta na kojoj se iskazuju kratkoročne i dugoročne obaveze firme.</p> <p>Struktura i obim uloženi sredstava u konkretnom biznisu zavise od njegovih rezultata. Ta međuzavisnost je jade naglašena kod eksternih finansijskih izvora. Raspoloživa finansijska sredstva ulažu se u sopstveni biznis samo do određene donje granice i njihove profitabilnosti. Nakon toga ona se prelivaju u poslovne poduhvate koji obezbeđuju profitabilne prinose.</p>	15.		<p>1) Optimiziranje odnosa između internih i eksternih finansijskih izvora Granica angažovanja eksternih finansijskih izvora u konkretnoj firmi definisana je zbirom:</p> <p>a) pozitivnih efekata proizašlih iz promene rezultata poslovanja i</p> <p>b) negativnih efekata uslovljenih troškovima angažovanja eksternih sredstava.</p> <p>Angažovanje dopunskih sredstava omogućuje povećanje ulaganja u proces reprodukcije. Otuda izlazi mogućnost proširenja obima poslovanja, smanjenja troškova po jedinici poslovanja i povećanja dobiti. Proširenje obima poslovanja moguće je vršiti samo do određene gornje granice, do koje se ostvaruje veći prirast dobiti u odnosu na prirast troškova.</p> 	17.
<p>16. INTERNO FINANSIRANJE Ulaganja uproces reprodukcije se finansiraju sopstvenim i tuđim finansijskim sredstvima. Sopstveni finansijski izvori obezbeđuju veću ekonomsku i finansijsku stabilnost. Na korišćena tuđa sredstva plaća se kamata. Učešće sopstvenih sredstava značajno je i sa gledišta upravljačkih prava u biznisu. Zlatno pravilo finansiranja je da učešće sopstvenih sredstava u ukupnim finansijskim izvorima treba da je veće od 51%.</p> <p>Interni finansijski izvori su sredstva vlasnika biznisa. Ulažu se u obliku:</p> <p>1) Osnivačkih ulaganja - sredstva koja ulažu osnivači u određeni biznis prilikom njegovog osnivanja. Obim i struktura ulaganja zavise od projektovane vrste delatnosti i obima poslovanja.</p> <p>Najčešće obuhvat. ulaganja za potrebe:</p> <p>a) Nabavke fiksnih sredstava</p> <p>b) Ulaganje sredstava za određene fiks. izdatke: zarade, zakupnina, porez i doprinosi.</p> <p>c) Ulaganje sredstava za pokriće troškova nabavke, održavanje odgovarajućih nivoa zaliha, finansiranje nenaplaćenih potraživanja...</p> <p>Potrebe za ulaganjima zasnivaju se na real-</p>	16.		<p>2) Dokumentaciona osnova angažovanja eksternih finansijskih izvora Pri donošenju zahteva za angažovanje eksternih finansijskih izvora zajmodavcu se podnosi određena dokumentaciona osnova. Na osnovu nje, podnosilac zahteva, pruža dokaz zajmodavcu da će vratiti pozajmljeni kapital pod unapred ugovorenim uslovima. Kreditni zahtev sadrži podatke o iznosima traženog kredita, o nameni korišćenja kapitala, o raspoloživim potencijalima, o bilansu stanja i uspeha, o stepenu likvidnosti i solventnosti, o dinamici i nivou poslovnog uspeha, o mogućnosti prodaje proizvoda, o konkurenciji, kupcima i dobavljačima, o imovini vlasnika, firme i partnera...</p> <p>3) Granice korišćenja kreditnih aranžma. Kreditnim aranžmanima pribavljaju se potrebna finansijska sredstva pod uslovom da iz tih ulaganja proizilaze zadovoljavajući pozitivni poslovni rezultati, oni su zavisni od:</p> <p>a) dužine vremena otplate kredita formiraju se nivou anuiteta za otplatu duga. Pri ostalim neizmenjenim uslovima, oni su obrnuto srazmerni</p> 	17.
<p>noj proceni koja omogućuje nesmetano funkcionisanje procesa reprodukcije konkretnog biznisa.</p> <p>2) Reinvestiranje dobiti - Povećanje internih finansijskih izvora, iznad nivoa osnivačkih ulaganja, vrši se iz ostvarene dobiti u inokosnim, zajedničkim državnim firmama. To je dobit namenjena internom investiranju.</p> <p>3) Reinvestiranje akcionarskog kapitala - interni finansijski izvori korporacija obezbeđuju se emitovanjem i prodajom akcija. One mogu biti dvojake:</p> <p>a) opšte - daju podjednaka prava svim akcionarima, prava učešća upravljanja u biznisu, kao i dividende koje po jed. ulož. kapitala.</p> <p>b) povlašćene - daju svojim vlasnicima veća prava u odnosu na vlasnike opštih akcija, kao na primer prava na povećanu dividendu i veće učešće u upravljanju.</p> <p>17. KRITERIJUMI KORIŠĆENJA EKSTERNIH FINANSIJSKIH SREDSTAVA Angažovanje eksternih finansijskih izvora vrši se samo pod uslovom da ono pozitivno utiče na rezultate i razvoj konkretnog biznisa. U vezi sa tim definišu se određeni kriter. kao što su:</p>	16. 17.		<p>dužini vremena otplate kredita.</p> <p>b) visine kamate na kredite - Kamata na kredite je cena pozajmljenog kapitala. Ona utiče na:</p> <p>-nivo anuiteta koji obuhvataju rate otplate duga i kamate.</p> <p>-nivo ulaganja u proces reprodukcije</p> <p>Pri ostalim nepromenjenim uslovima, nivoi anuiteta i obima ulaganja po jedinici prometa formiraju se srazmerno visini kamatnih stopa na kredite.</p> <p>c) nivoa profitabilnosti</p> <p>d) mogućnosti otplate anuiteta - Otplata kredita vrši se iz akumuliranih likvidnih sredstava amortizacije i dela dobiti namenjene reinvestiranju.</p> <p>Period H2 predstavlja najkraće vreme angažovanja kredita, u kome je moguće vršiti otplatu dospelih anuiteta. Ispod tog roka anuiteti se mogu isplaćivati na račun raspoloživog novčanog dela obrtnih sredstava, pri čemu se pogoršava finansijska stabilnost. Produženje rokova otplate preko perioda H2 poboljšava finansijsku stabilnost. U periodu</p> 	17.

<p>dužem od H3, otplata anuiteta može se vršiti isključivo iz akumuliranih likvidnih sredstava amortizacije.</p> <p>U takvim uslovima moguće je iz akumuliranih likvidnih sredstava i dopunskih kredita, finansirati proširenje kapaciteta i obima poslovanja.</p> <p>4) Obezbeđenje sredstava zajedničkim ulaganjima</p> <p>Obezbeđenje dopunskih finansijskih sredstava, po osnovu zajedničkih ulaganja, je kvalitativno drugačiji oblik finansiranja u odnosu na kreditne aranžmane. Razlike proizilaze iz osnova formiranja cena za pozajmljena sredstva. Kod kredita je to kamata na pozajmljena sredstva, a kod zajedničkih ulaganja učešće u zajedničkoj dobiti srazmerno uloženim sredstvima. Korisnik sredstava, na ovaj način, obezbeđuje potrebna finansijska sredstva i zajedno sa ulagačima deli poslovni rizik njihovih ulaganja. Iz takvog oblika poslovne saradnje proizilazi pojačana motivisanost korisnika i ulagača sredstava za bolje poslovanje. Na ovaj način smanjuje se rizik investiranja i stvaraju preduslovi za veći stepen ekonomske i finansijske stabilnosti ulagača i korisnika zajedničkih ulaganja.</p>	17.	<p>veća od prodajne cene $Q < Q_2$ i $Q > Q_8$.</p> <p>2) donja i gornja granica prometa na kojima se dobit i gubitak svode na nulu - cena koštanja = prodajna cena $Q = Q_2$ tj. $Q = Q_8$.</p> <p>3) zone pozitivnog poslovanja sa tendencijom poboljšanja od Q_2 do Q_3, na obimu Q_3 gde se izjednačavaju ukupni i marginalni troškovi po jedinici proizvoda ostvaruje se maksimalna razlika između prodajne cene i cene koštanja.</p> <p>4) zone rada sa dobitkom sa tendencijom pogoršanja od Q_3 do Q_6, prodajna cena veća od cene koštanja. Na obimu Q_6 gde se izjednačavaju po jedinici prometa prodajna cena i cena koštanja ostvaruje se max dobit, na obimu Q_4 max stopa dobiti po jedinici angažovanih sredstava. Za $Q > Q_6$ dolazi do gubitka, a za $Q = Q_8$ dobit se svodi na nulu.</p> <p>5) zona optimalnog obima prometa. U ovoj zoni, ukoliko je prioritet na maksimiziranju ukupne dobiti, optimalan obim prometa se pomera ka Q_6. Ako je prioritetno maksimiziranje dobiti po jedinici prometa optimalan obim prometa se pomera prema Q_3. U ovom primeru optimalan obim prometa se ostvaruje u zonama obima od Q_3 do Q_6.</p>	18.
<p>5) Oblici eksternih finansijskih izvora mogu biti različiti kao što su:</p> <p>a) kratkoročni krediti - njima se obezbeđuju potreba obrtna sredstva, najčešće: zalihe materijala, nezavršena proizvodnja, gotovi proizvodi i trgovinske robe. Obično se daju na rok do godinu dana.</p> <p>b) hipotekarni zajmovi - njima se finansiraju srednjeročna i dugoročna investiciona ulaganja. Koriste se najčešće u tranšama, po napred utvrđenoj dinamici. Njihova osnovna karakteristika je da se daju na bazi hipoteke na određenu imovinu kao što su: zgrade, zemljište, devize, obveznice, akcije, menice...</p> <p>c) trgovački krediti - njima se obezbeđuju potrebna obrtna sredstva od kupaca i dobavljača. Njima se omogućuje: prodaja za gotovo i naplata u kratkim rokovima, kao i odlaganje rokova plaćanja dospelih obaveza.</p> <p>d) krediti po osnovu otkupa potraživanja - od poslovnih partnera prodaju se po određenoj stimulatívnoj ceni. Pri tome, korisnik sredstava prihvata obavezu nadoknade potraživanja koja nisu mogla biti naplaćena.</p> <p>e) finan. iz državnog budžeta, fondacija i donatorstva - karakter. za neprofit. biznise.</p>	17.	<p>II) Optimiziranje obima prometa na dugi rok - Pod uticajem rezultata naučnog progressa dolazi do produženja ciklusa, smanjenja troškova po jedinici proizvoda kod proizvodnje na dugi rok. Zbog toga se pomera granica optimalnog nivoa proizvodnje od nižeg prema višem nivou.</p> <p>19. OPTIMIZIRANJE KVALITETA</p> <p>Kvalitet proizvoda i usluga je bitna komponenta fizičkog obima prometa, jer utiče na vrednost proizvoda.</p> <p>Proizilazi iz tehničkih karakteristika: oblik, težina, dimenzije, tehnološki kvalitet, ...</p> <p>Tako da kvalitet može biti viši ili niži. Njegov uticaj na biznis ostvaruje se preko:</p> <p>(1) U okviru izlaznih elemenata kvalitet deluje preko obima proizvodnje i nivoa prodajnih cena. U početnom periodu izlazi brže rastu u odnosu na promene kvaliteta do određenog nivoa, a preko tog nivoa, izlazi se mogu povećavati, ali usporenije.</p> <p>(2) Ulazni elementi - Promenom kvaliteta menjaju se i nivoi ulaganja. Viši nivo kvaliteta zahteva viša ulaganja u odnosu na niži nivo. Koeficijenti reagibilnosti kvaliteta i troškova</p>	18. 19.
<p>18. OPTIMIZIRANJE OBIMA PROMETA</p> <p>Dinamika fizičkog obima prometa nije praćena srazmernom promenom troškova. Sa promenom fizičkog obima prometa, pri ostalim ne promenjenim uslovima, menja se i cena koštanja po jedinici proizvoda. Zato je optimalni obim poslovanja onaj pri kome se maksimiziraju rezultati biznisa.</p> <p>On se formira na:</p> <p>I) Optimiziranje obima prometa na kratak rok - Ovde se analizira uporedna dinamika: fizičkog obima proizvodnje, prosečne i marginalne cene koštanja po jedinici proizvoda, promena stope profitabilnosti i produktivnosti.</p> <p>Q - obim prometa; Tc_q - prosečna cena koštanja po jedinici proizvoda; C_q - prodajna cena po jedinici proizvoda; Ds/S - stopa dobiti po jedinici angažovanih sredstava, ΔTc_q - marginalna cena koštanja po jedinici proizvoda. Mogu se diferencirati zone obima:</p> <p>1) zona rada sa gubitkom - cena koštanja je</p>	18.	<p>su različiti na pojedinim nivoima kvaliteta. U početku, prinosi rastu brže od ulaganja za poboljšanje kvaliteta. Preko određenog nivoa kvaliteta obrnute su tendencije. Optimalni kvalitet je onaj iz koga proizilaze max. rezultati biznisa.</p> <p>- Nivo kvaliteta B je njegova donja granica. Ispod tog nivoa prihodi su manji od ulaganja. Pri takvom kvalitetu firma radi sa gubitkom.</p> <p>- Zona kvaliteta B-C obezbeđuje pozitivne poslovne rezultate sa tendencijama njihovog poboljšanja.</p> <p>- Na nivou kvaliteta C ostvaruje se maksimalna razlika između marginalnog prihoda i marginalnih ulaganja u procesu reprodukcije. Takav kvalitet obezbeđuje max. rezultate po jed. ulaganja.</p> <p>- U zoni kvaliteta C-D ostvaruje se pozitivna razlika između marginalnih prihoda i rashoda sa</p>	19.

	<p>tendencijom njihovog pogoršanja. Poboljšanje kvaliteta, u ovoj zoni, smanjuje graničnu dobit po jedinici ulaganja, ali i povećava ukupan iznos dobiti sve do nivoa kvaliteta D. Koji od tih nivoa kvaliteta će se smatrati optimalnim, zavisi od toga da li se u konkretnom biznisu prioritet daje nivou dobiti po jedinici ulaganja ili ukupnom iznosu dobiti.</p> <p>- Gornja granica kvaliteta proizvoda ostvaruje se u tački D. Dalje poboljšanje kvaliteta ubrzanije povećava ulaganja u odnosu na prirast prihoda.</p> <p>20. UTVRĐIVANJE DONJE GRANICE PRIHODA I DOBITI proizilazi iz potreba: 1) Zaštite od pojave poslovnih gubitaka - Donja granica prihoda izjednačava se sa rashodima. U takvim uslovima dobit i gubitak svode se na nulu. Utvrđuje se preko elemenata sledećeg simulacionog modela: (prihod = rashod) $Cmin = [Qmin \times Cqmin] = [Q \times Tvq + T\phi]$, gde je: $Qmin = T\phi / (Cq - Tvq)$ i $Cqmin = (Q \times Tvq + T\phi) / Q$ Cmin - minimalni prihod; Q - fizički obim pro-</p>			<p>biznisa, po pravilu, je uvek niža od proizvodne snage rada. To je posledica subjektivnih slabosti u procesu rada.</p> <p>Onda proizilazi da je: $P = L' / (L' + I)$ gde je: $L = L' + I$, $I = I1 + I2 + I3 + I4$, I - nepotrebni trošci rada; I1 - odsutnost radnika sa posla; I2 - neizvršeni časovi rada radnika koji su na poslu; I3 - izvršen rad koji ne utiče na rezultate biznisa; I4 - ostali nepotrebni trošci rada; Na porast produktivnosti moguće je uticati merama operativnog menadžmenta kojima se eliminišu nepotrebni trošci rada.</p> <p>22. EKONOMIČNOST - je zahtev ostvarenja određenih poslovnih ciljeva sa minimalnim troškovima, a maksimalnom dobiti. 1) Nivo Ekonomičnosti - meri se nivoom ostvarenih troškova po jed. proizvoda. $E = T' / T$ T' - objektivno potrebni troškovi; T - stvarni troškovi; pri čemu je: $T' = \sum(i=1,n) [Qi \times Tqi]$ i $T = T' + t$, gde je: $t = tu + tc + tp + tq + tpq + t\phi g$ Qi - ostvaren fizički obim prometa; Tqi - nor-</p>	21. 22.
	<p>meta; Qmin - min. fizički obim prometa; Cq - prodajna cena po jedinici proizvoda; Cqmin - min. prodajna cena; Tφ - fiksni; Tvq - varijabilni troškovi po jed. proizvoda;</p> <p>2) Ostvarenje planirane dobiti - preko elementa sledećeg simulacionog modela: $Copt = Q \times Cq = [(Q \times Tvq) + T\phi + Ds]$ pri čemu je: $Qopt = (T\phi + Ds) / (Cq - Tvq)$ i $Cq = [Q \times (T\phi + Tpq) + T\phi + Ds] / Q$ Qopt - optimalni fizički obim prometa; Tpq - proporc. troškovi po jedinici proizvoda; Tpq - rel. fiksni troš. po jedinici proizvoda; Ds - planirana dobit;</p> <p>Ostvarenje planirane dobiti pretežno se ostvaruje preko promena: fizičkog obima prometa, prodajnih cena i relativno fiksnih troškova, a ređe prometom fix. troškova i proporcionalnih troškova po jedinici prometa.</p> <p>21. PRODUKTIVNOST - je ekonomski princip koji se svodi na zahtev maksimiziranja fizičkog obima prometa po jedinici uloženog rada.</p>	20. 21.		<p>mativi potrebnih troškova po jed. proizvoda t - nepotrebni troškovi; tu - nepotrebni materijalni trošci; tc - nepotrebno povećanje nabavnih cena; tp - porast troškova uslovljen proizvodnjom ispod gornje granice zone obima; tq - porast fiksnih troškova; tpq - porast troškova uslovljen odstupanjem od optimalnog obima proizvodnje; tφg - porast troš. uslovljen odstupanjem od optimalnog asortimana; Srazmerno povećanju ekonomičnosti, sa nepromenjenim cenama, povećava se dobit po jedinici proizvoda. Obrnuto je pri smanjenju ekonomičnosti. Ekonomičnost se može povećati: a) smanjenjem objektivno potrebnih troškova po jedinici proizvoda - korišćenjem rezultata naučnog progressa, tehnoloških i organizacionih inovacija b) smanjenjem nepotrebnih troškova po jedinici proizvoda uticanjem na tekuće mere operativnog menadžmenta.</p>	22.
	<p>Produktivnost je značajna komponenta poslovnog uspeha. Odatle proizilazi potreba sagledavanja: 1) merenje nivoa produktivnosti; 2) dinamike produktivnosti; 3) faktorske analize produktivnosti; 1) produktivnosti - se meri odnosom između fizičkog obima prometa Q i uloženog rada L u homogenoj proizvodnji: $P = Q / L$ U heterogenoj proizvodnji, produktivnost se meri kroz odnos objektivno potrebnog rada L' stvarnog utroška rada L. Tada je $P = L' / L$ pri čemu je: $L' = \sum(i=1,n) [Qi \times q \times Lqi]$ Qi - fizički obimi pojedinih vrsta proizvoda i usluga; Lqi - normativi potrebnog rada po jedinici fizičkog obima prometa; Potrebno je diferencirati: 1) Proizvodna snaga rada je maksimalna produktivnost. Tada je $L' = L$. Ona se povećava pod uticajem naučnog progressa i tehnološkog razvoja. Otuda proizilaze pozitivne dugoročne tendencije, smanjenje realnih cena proizvoda i poboljšanje standarda. Prosečna društvena produktivnost najčešće se razlikuje od proizvodne snage rada. 2) Produktivnost - Ostvarena produktivnost</p>	21.		<p>23. PROFITABILNOST je pokazatelj efikasnosti korišćenja uloženog kapitala. Izražava se kroz nivo ostvarene dobiti po jedinici angažovanih sredstava. Njen kvantitativni izraz jednak je: $R = Ds / S$ R - profitabilnost (rentabilnost); Ds - Dobit; S - angažovana sredstva; Poboljšanje profitabilnosti ostvaruje se preko svih komponenti dobiti i angažovanih sredstava koje omogućuju ubrzani rast dobiti u odnosu na angažovana sredstva.</p> <p>24. EKONOMETAR Ekonometar je model za merenje kvantitativno kvalitativnog razvoja biznisa. Osnovne karakteristike ekonometra su: a) obuhvata sve relevantne ulazne i izlazne elemente iz procesa reprodukcije; b) dinamika kvantitativno kvalitativnog razvoja biznisa meri se jednim pokazateljem; c) omogućena je faktorska analiza dinamike poslovnog uspeha; Ekonometrom se meri: 1) kvantitativni razvoj, 2) kvalitativni razvoj, 3) kvantitativno kvalitativni razvoj. Njegov kvantitativni izraz je $Ek = \Delta Q + Per$, pri čemu je</p>	23. 24.

<p>Ek - koeficijent kvantitativno kvalitativnog razvoja; ΔQ - koeficijent kvantitativnog razvoja; Per - koeficijent kvalitativnog razvoja.</p> <p>1) Kvantitativni razvoj izražava se kroz promenu fizičkog obima prometa. On zavisi od promene broja zaposlenih radnika i produktivnosti. $\Delta Q = \Delta q_1 + \Delta q_2$, gde je: $\Delta q_1 = [(Ln : Lo) - 1]$ i $\Delta q_2 = [\Delta Q - \Delta q_1]$, pri čemu je:</p> <p>ΔQ - koeficijent promene fizičkog obima prometa, Δq₁ - promena broja zaposlenih radnika, Δq₂ - promena produktivnosti, Ln - broj zaposlenih u tekućem periodu, Lo - broj zaposlenih u baznom periodu.</p> <p>2) Kvalitativni razvoj se sagledava kroz odnos između izlaznih i ulaznih elementa procesa reprodukcije. Njegov kvantitativni izraz jednak je:</p> <p>Per = $[Lck - Ltk - Lsk]$, gde je: Lck - uticaj prihoda na poslovni uspeh, Ltk - uticaj troškova na poslovni uspeh, Lsk - uticaj angažovanih sredstava na poslovni uspeh.</p> <p>Efekti uticaja prihoda na poslovni uspeh jednaki su:</p> <p>Lck = $[Co / (LoxDzn)] \times [(1+Kc) / (1+Kq)-1]$,</p> <p>gde je: Lck – koeficijent uticaja prihoda na poslovni uspeh, Co – prihod baznog perioda, Lo – zaposleni radnici baznog perioda, Dzn – dohodak po radniku baznog perioda, Kc – koeficijent promene cena u baznom periodu, Kq – koeficijent promene fizičkog obima prometa.</p> <p>Uticaj troš. na poslovni uspeh jednak je:</p> <p>Ltk = $[To / (Lo \times Dzn)] \times [(1+Kt) / (1+Kq) - 1]$, gde je:</p> <p>Ltk - koeficijent uticaja troškova na poslovni uspeh, To - troškovi baznog perioda, Kt - koeficijent promene troškova.</p> <p>Uticaj angažovanih sredstava na poslovni uspeh biznisa jednak je:</p> <p>Lsk = $[(So \times In) / (Lo \times Dzn)] \times [(1+Ks) / (1+Kq) - 1]$, gde je:</p> <p>Lsk - koeficijent uticaja angažovanih sredstava na poslovni uspeh, So - angažovana sredstva baznog perioda baznog perioda, In - koeficijent interesne stope na angažovana sredstva, Ks - koef. promene angažovanih sredstava.</p> <p>Model ekonometar može da se koristi kao simulacioni model provere efekata različitih varijanti investiranja, kao i u sistemu planiranja i odabiranju optimalnih razvojnih varijanti.</p> <hr/> <p>25. DELSA</p> <p>Model delsa je sintetički model poslovnog uspeha biznisa. Njegov sastav je definisan strukturom i dinamikom ulaznih i izlaznih elemenata procesa reprodukcije. Osnovne karakteristike modela delsa su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poslovni uspeh se meri odnosom između ulaznih i izlaznih elemenata reprodukcije. - Modelom poslovnog uspeha obuhvaćeni su svi relevantni ulazni i izlazni elementi procesa reprodukcije. <p>Delsa je pokazatelj mogućnosti: lične, zajedničke, društvene i investicione potrošnje. Omogućuje faktorsku analizu poslovnog uspeha, sagledavanje uticaja pojedinih ulaznih i izlaznih elemenata i faktora na nivoe i dinamiku ukupnog poslovnog uspeha.</p> <p>Koristi se: za komparativnu i dinamičku analizu ukupnog poslovnog uspeha, kao simulacioni model provere i odabiranja optimalnih razvojnih varijanti, kao instrument formiranja zarada zavisno od ostvarenih rezultata rada. Delta model se bazira na odnosu između neto izlaznih i neto ulaznih elemenata procesa reprodukcije. Srazmerno tom pokazatelju formi-</p>		<p>raju se mogućnosti potrošnje i to: nivo profitabilnosti, nivoi zarada po zaposlenom i nivoi zajedničke društvene potrošnje.</p> <p>DLS => [Y/X] = f[Ds/S, Dl/L, Dd/(L+S)]</p> <p>A - potencijali biznisa, Y - izlazni el. reprodukcionog procesa, X - ulazni el. reprodukcionog procesa, B - reprodukcion proces, C - rezultati poslovnog uspeha, Tmi - troškovi materijalne reprodukcije, L - broj zaposlenih, S - angažovana sredstva, Q - fizički obim proizvodnje, Cq - cena koštanja po jedinici proizvoda, Cz - zalihe neprodane robe, Cp - prohod od prodaje, D - dohodak, DI - zarade, Ds - dobit, Dn - neto dobit, Dt - rashodi koji se nadoknađuju iz dobiti, Dc - čista dobit.</p> <p>Neto izlazni elementi procesa reprodukcije su: dohodak, dobit, neto dobit, čista dobit. Deljenjem navedenih elemenata sa odgovarajućim neto ulaganjima dobija se višestepeni pokazatelj poslovnog uspeha biznisa.</p> <p>S obzirom da se u dinamici reprodukcije donosi menjanje, menja se i poslovni uspeh. Da bi se heterogene veličine mogle meriti jednom zajedničkom merom, uvodi se pojam uporednog dohotka Du=Dlu+Dsu+Ddu, gde su:</p> <p>Dlu - uporedna zarada, Dsu - uporedna aku-</p>	<p>mulacija, Ddu - uporedni deo dohotka izdvojen za opštu i zajedničku potrošnju.</p> <p>Uporedni dohodak je u baznom periodu jednak Do / (Dlo + Dso + Ddo) = 1</p> <p>Za kontrolisanje poslovnog uspeha pomoću uporednog dohotka neophodno je uvesti standarde za zaradu, akumulaciju i opštu i zajedničku potrošnju: da odnos između ulaza i izlaza stalno bude jednak onom iz baznog perioda: uporedni standard zarada - Dlo/Lo, uporedni standard akumulacije Dso/So, uporedni standard opšte i zajedničke potrošnje Ddo/Lo+So, a s obzirom da je ekvivalent Lo+So jednak Dlo+Dso i kako je Dlo+Dso=Do-Ddo, izraz za standard opšte i zajedničke potrošnje je - Ddo/(Do-Ddo). U dinamici reprodukcije ti odnosi će odstupati od standarda pa će se uporedni dohodak n-tog perioda izračunavati: Dlun=Ln*(Dlo/Lo), Dsun=Sn*(Dso/So), Ddun = [Ln*(Dlo/Lo) + Sn*(Dso/So)] * [1 + Ddo/(Do-Ddo)], uvođenjem ovih elemenata i vraćanjem u polazni model dobija se: DELSA = Dn / [Ln*(Dlo/Lo) + Sn*(Dso/So)] x [1 + Ddo/(Do-Ddo)] ≥ 1, na osnovu kog se može zaključiti da poslovni uspeh nije izmenjen ukoliko je rezultat ravan 1, ukoli-</p>
<p>liko je rezultat veći od 1 poslovni uspeh je u porastu i obrnuto.</p> <pre> graph TD Y[Y] -- "Q x Cq = C" --> B[B] X[X] -- "Tmi, L, S" --> B B --> A[A] B --> C[C] C -- "Cp - Tmi = D" --> D["D"] D -- "D - DI = Ds" --> DS[Ds] DS -- "Ds = Dp = Dn" --> DN[Dn] DN -- "Dn - Dt = Dc" --> DC[Dc] DC --> SV[SV] SV --> Se[Se] </pre>		<p>25.</p>	<p>25.</p>

	<p>26. POSLOVNE INFORMACIJE BIZNISA Poslovne informacije se po obimu i strukturi prilagođavaju objektnim procesima rada. One treba da su sveobuhvatne i selektivne, pouzdane i blagovremene, pristupačne, ekonomske i produktivne. To su:</p> <p>1) Informacije o poslovnim rezultatima - Dele se na: a) pokazatelje kvantitativnih (preko fizičkog obima prometa i prihoda biznisa), b) kvalitativnih rezultata (ekonomičnost, produktivnost, profitabilnost, ekonometar, delsa.)</p> <p>2) Knjigovodstvene informacije Osnova za a) interne i b) externe kontrole finansijskog biznisa. Knjigovodstvene informacije obuhvataju podatke: I) finansijskog knjigovodstva (stanja na kontu i bilansi), II) materijalnog knjigovodstva (osnova upravljanja zalihama), III) robnog knjigovodstva (podaci o količini materijala, gotovih proizvoda i robe u skladištima), IV) knjigovodstva fiksnih sredstava (vođenje datoteka za gređevinske objekte, mašine, postrojenja).</p> <p>3) Informacije o raspoloživim potencijalima i mogućnostima razvoja - najznačajniji podsistem informaciono poslovnog sistema</p>	26.	<p>29. TRŽIŠNE CENE (ΔCtq) -su one cene koje se formiraju pod uticajem ekonomskih zakona ponude i tražnje. Intenzitet delovanja zavistan je od broja učesnika na strani ponude i tražnje, od mogućnosti prelijevanja roba, radne snage i sredstava iz grupacije niže ekonomske efikasnosti u grupaciju gde se ostvaruju veći ekonomski efekti.</p> <p>Q - obim proizvodnje; Cq - prodajna cena; T - tražnja; P - ponuda;</p> <p>Pri obimu ponude Q1 i ujednačenim odnosima ponude P1 i tražnje T1 formiraju se tržišne cene Ct1.</p> <p>Nepromenjena ponuda P1 a povećana tražnja T2 utiče na porast cena na Ct3, tada su proizvođači motivisani da povećaju proizvodnju.</p> <p>Obrnute su tendencije ako se poveća ponuda pri nepromenjenoj tražnji. Cena se smanjuje na Ct2.</p> <p>Promene na nivou tržišnih cena učestalije su u</p>	29.
	<p>biznisa obuhvataju: a) područja nekorišćenja dela ravnotežnih potencijala, b) neracionalno korišćenje dela ravnotežnih potencijala, c) neuravnoteženog dela aktiviranih i d) neaktiviranih potencijala iz okruženja.</p> <p>4) Informacije o radnim procesima - obuhvata i datoteke: a) aktivnosti procesa rada, b) zaposlenih kadrova, c) normativa potrebnog rada i d) ravnotežnih radnih procesa.</p> <p>5) Ostale informacije kancelarijskog menadžmenta - obuhvataju pored ostalog hardverske i softverske sisteme i slično.</p> <p>27. CENA Cene utiču na rezultate biznisa preko većeg broja ulaznih/izlaznih elemenata. Ulazne cene su nabavne a izlazne prodajne. Nivo i dinamika cena formiraju se pod uticajem brojih, pretežno društvenih činilaca. Cq = Vq + ΔCtq + ΔCdq + Δcq</p> <p>28. PROSEČNA DRUŠTVENA CENA (Vq) je određeni računski prosek koji se retko ostvaruje u realnoj praksi. Pri jednakim opštim uslovima i istim rezultatima rada obezbeđuje svakom privrednom subjektu jednak ekonomski</p>	27. 28.	<p>odnosu na promene prosečne društvene cene. Efekti odstupanja tržišne od društveno priznate cene (ΔCtq) jednaki su razlici tržišne (Ctq) i prosečne dr. cene (Voq) $\Delta Ctq = Ctq - Voq$</p> <p>30. DRŽAVNI UTICAJ NA CENE (ΔCdq) Državni uticaj na cene ostvaruje se preko:</p> <p>I) Ingerencije u politiku cena Državna ingerencija u politiku cena usmerena je na sprečavanje monopolskih i oligopolskih tendencija u formiranju cena. Ona može uticati na formiranje cena određenih proizvoda koji su od izuzetnog značaja u očuvanje standarda stanovništva i podsticaj razvoja određenih grupa državnim uticajem na cene. One se mogu korigovati, formirati na višem, nižem nivou u odnosu na tržišne cene. Time se remete zakonite tendencije ponašanja privrednih subjekata proizašle iz tržišnih uslova privređivanja. Odstupanje propisanih od tržišnih cena ΔCdq je jednako: $\Delta Cdq = Cdq - Ctq$ Cdq - državno utvrđena cena; Ctq - tržišno utvrđena cena;</p>	29. 30.
	<p>položaj. Svaki privredni subjekt kroz ostvarenu cenu obezbeđuje: a) punu nadoknadu društveno priznatih troškova; b) iste zarade po jedinici priznatog utroška radne snage; c) jednaku stopu dobiti po jedinici angažovanih sredstava; d) iste stope poreza</p> <p>Prosečna društveno priznata cena po jedinici proizvoda je: $Vq = Tmio + Dzo + Dso + Ddo$ Tmio - dr. priznati troškovi materijalne reprodukcije; Dzo - dr. priznata zarada; Dso - dr. priznata dobit; Ddo - prosečni društveni porezi;</p> <p>Tendencije kretanja prosečnih dr. cena pozitivno utiču na poboljšanje standarda i kvaliteta življenja. Robe se retko prodaju po prosečnim cenama, a najčešće po stvarnim cenama. One su veće ili manje od prosečnih dr. cena. Ta odstupanja proizilaze iz razlika u tržišnim uslovima integracije društva u politiku cena i politike cena pojedinih firmi.</p>	28.	<p>Ingerencija države u politiku cena se ograničava na sprečavanje monopolskih i oligopolskih formiranja cena. Ostale cene formiraju se pod uticajem slobodnog delovanja zakona P i T. Time se stvaraju najpovoljniji tržišni i društveni uslovi za uspešno korišćenje raspoloživih potencijala i razvoj tržišta.</p> <p>II) Uticaja na stepen stabilnosti makro-ekonomskog sistema na cene Nivo i dinamika cena i rezultati biznisa zavise od stepena stabilnosti makro ekonomskog sistema. On je bitan podsistem organizacionog sistema biznisa. Stepen stabilnosti MES. izražava se kroz odnose između proizvodnje i potrošnje. Proizvodnja se ispoljava kroz ostvaren bruto produkt, a potrošnja obuhvata sve oblike potrošnje. Izraz stepena stabilnosti MES. jednak je:</p> <p>$\sum_{i=1, n} K(y/x) = \sum_{i=1, n} [Kyi/Kxi]$ $K(y/x)$ - koeficijent stabilnosti MES; Kyi - uticaj bruto produkta na MES; Kxi - uticaj potrošnje na MES;</p> <p>Makro ekonomski sistem je stabilan ukoliko</p>	30.

	<p>navedeni koeficijenti variraju oko 1 u granicama koje se smatraju stabilnim. Održavanje stabilnosti moguće je samo u uslovima kada je ona podržana merama monetarne politike. Tako se omogućava nesmetano funkcionisanje procesa reprodukcije u MES Nestabilan MES. proizilazi iz neujednačenih odnosa proizvodnje i potrošnje.</p> <p>U zonama nestabilnosti MES-a razlikuju se:</p> <p>1) Zone nestabilnosti sa tendencijama pogoršanja; 2) Zone nestabilnosti sa tendencijama poboljšanja; 3) Zone saniranja posledica nestabilnosti;</p> <p>Svako od navedenih stanja utiče na nivoe i dinamiku cena.</p> <p>31. UTICAJ KONKRETNE FIRME NA CENU (Δc_q) - Prodajne cene pojedinih firmi proizilaze iz njihove konkretne politike cena. Zbog toga najčešće odstupaju od tržišnih odnosno društveno određenih cena. Efekti su jednaki $\Delta c_q = C_q - (V_q + \Delta C_{tq} + \Delta C_{dq})$</p> <p>$\Delta c_q$ - komponenta uticaja firme na cenu;</p> <p>C_q - Stvarna cena; V_q - Prosečna dr. cena;</p> <p>ΔC_{tq} - Odstupanje tržišne cene od dr. cene;</p> <p>ΔC_{dq} - odstupanje pros. društ. od tržiš. cene</p>			<p>potencijala - Neravnotezni deo aktiviranih potencijala predstavlja razliku između aktiviranih i ravnotežnih potencijala. To je deo aktiviranih potencijala koji nisu iskorisceni u procesu reprodukcije konkretnog biznisa.</p> <p>Negativne efekte na koriscenje dela aktiviranih potencijala je moguće minimizirati: obezbeđenjem potrebnih, nedostajucih potencijala i odstranjivanjem viska aktiviranih a neuravnoteženih potencijala.</p> <p>c) Ravnotezni potencijali - Ravnotezni potencijali su deo aktiviranih potencijala koji su po svom obimu, strukturi, kvalitetu i mogućnostima delotvornog koriscenja prolagodjeni objektivnim potrebama procesa rada.</p> <p>$A_o = [A' - \Delta A_o]$</p> <p>U realnoj praksi prisutne su tri elementa skupa ravnotežnih potencijala: nekorisceni, neracionalno korisceni i racionalno korisceni.</p> <p>d) Nekorisceni delovi ravnotežnog potencijala (a1) se ispoljavaju kao neiskorisceno radno vreme zaposlenih kadrova, neiskorisceni instalirani tehnicki kapaciteti, neiskoriscene trzisne sanse osvojenih trzista, neiskorisceni prirodni uslovi i sl.</p>		
	<p>Uticaj konkretne firme na cenu zavisi od:</p> <p>1) Elastičnosti tražnje - interakcija promena cena i tražnje. Ta međuzavisnost se razlikuje kod pojedinih vrsta proizvoda (zavisno od karakteristika). Koeficijent elastičnosti tražnje (Ket) jednak je: $Ket = Kqt/Kcq$</p> <p>Kqt - koeficijent promene tražnje;</p> <p>Kcq - koeficijent promene cena;</p> <p>2) Od njenog položaja na tržištu - ako postoji veći br. učesnika na strani ponude i tražnje firma će prilagoditi svoje cene prosečnim tržišnim cenama. U uslovima monopolskog položaja firma je u mogućnosti da formira cene iznad nivoa prosečnih. Ti viši nivoi su ograničeni državnom ingerencijom u politiku cena, kao i smanjenjem tražnje i mogućnosti prodaje.</p> <p>32. Grupe potencijala biznisa</p> <p>Prema stepenu racionalnog koriscenja rezultata biznisa, diferenciraju se sledece grupe potencijala: a) potencijalni, b) aktivirani, c) ravnotezni, d) nekorisceni ravnotezni, e) neracionalno korisceni i f) racionalno korisceni potencijali.</p>			<p>e) Neracionalno koriscenje ravnotežnih potencijala (a2) ispoljava se kao: skart i kvar, rasipanje materijala i energije, povećano trošenjemšina i postrojenja uslovljeno neadekvatnim rezimom njihovog rada održavanja... Minimiziraju se preduzimanjem efikasnih meraoperativnog menadžmenta.</p> <p>f) Racionalno korisceni potencijali (a3) se delotvorno u procesu reprodukcije iz kojih proizilaze delotvorni rezultati. $a_3 = [A_o - (a_1 + a_2)]$</p> <p>Uticaj raspolozivih potencijala na rezultate biznisa - Rezultati preduzeća dele se u tri grupe: ostvareni (C), objektivno moguci (C') i potencijalni (C'').</p> <p>Ostvareni potencijali proizilaze iz racionalno iskoriscenih ravnotežnih potencijala $C = f(a_3)$</p> <p>Objektivni moguci rezultati bi se mogli ostvariti eliminisanjem nekoriscenih i neracionalno koriscenih potencijala, kao dela neuravnoteženih aktiviranih potencijala.</p> <p>$C' = f[a_3, a_2, a_1, \Delta A_o]$</p> <p>Potencijalni rezultati se mogu ostvariti punim koriscenjem aktiviranih potencijala i optimalnim angazovanjem potencijala iz okruženja.</p> <p>$C'' = f[A', \Delta A'']$</p>		
	<p>a) Potencijalni potencijali - Obuhvataju celi njen unutrašnji i spoljni potencijal koji utiče, ili pod određenim uslovima može uticati, na rezultate biznisa. Komponente potencijalnih potencijala (A'') su unutrašnji (aktivirani) potencijali (A') i neaktivirani potencijali iz okruženja ($\Delta A''$). $A'' = [A' + \Delta A'']$</p> <p>Neaktivirani potencijali iz okruženja ispoljavaju se kao neiskoriscene mogućnosti angazovanja iz okruženja: znanstvenih, trzisnih, tehnickih, kadrovskih, finansijskih i drugih potencijala.</p> <p>b) Aktivirani potencijali - Aktivirani potencijali su unutrašnji potencijali ukljuceni u proces rada konkretnog biznisa. $A' = [A'' - \Delta A'']$</p> <p>Ogranicenja koriscenja potrebnih potencijala iz okruženja mogu biti uslovljena: neadekvatnim operativnim menadžmentom, odsutnošću strateskog menadžmenta, slabostima i ogranicenjima u makroekonomskom sistemu i spoljnim ogranicenjima.</p> <p>Elementi skupa aktiviranih potencijala su: ravnotezni potencijali (ΔA_o) i neuravnoteženi deo aktiviranih potencijala (A_o). $A' = f(\Delta A_o, A_o)$.</p> <p>Nekorisceni neravnotezni deo aktiviranih</p>			<p>Potencijalni rezultati su ustvari samo teoretska pretpostavka, nešto čemu se teži i što se nikada u celosti ne ostvaruje u praksi.</p>		